

М. МІХНОВСЬКИЙ І ЙОГО «САМОСТІЙНА УКРАЇНА»

Актуальність теми дослідження. Процес побудови правової української держави поставив перед українською правничою та політичною елітою цілу низку несподіваних викликів і глобальних проблем. Одним із найперших українських політичних діячів, що розпочали свою політичну роботу на зламі XIX і XX століть і спромogliся сформулювати власну цілісну систему державно-правових поглядів, був Микола Іванович Міхновський (1873-1924). Микола Міхновський залишив теоретичні праці у яких чітко проглядається його бачення правових основ української державності. Міхновський стояв біля витоків правового обґрунтування ідеї незалежної української держави, а створений ним уже понад сто років тому проект Конституції у багатьох своїх положеннях не застарів ще й сьогодні і є особливо актуальним [1, с. 3]. **Об'єкт дослідження:** правнича спадщина і громадсько-політична діяльність М.Міхновського. **Предмет дослідження:** еволюція правових поглядів М.Міхновського, його внесок у розвиток української державно-правової та конституційної теорії. **Мета дослідження:** здійснення комплексного дослідження державно-правових поглядів М.Міхновського.

Завдання дослідження: висвітлити правничу і громадсько-політичну діяльність М.Міхновського; обґрунтувати значення правової спадщини М.Міхновського для розвитку сучасної юридичної науки та для вдосконалення законодавства і правової системи України [1, с.4-5]. Питання історичного призначення як окремої людини так і цілих народів захоплювало уми мислителів усіх часів не менше, ніж питання походження людського роду. Хтось намагався знайти відповідь на нього, розглядаючи це питання крізь призму релігійних вірувань, а хтось - у руслі теорії класової боротьби. Історичний досвід народів світу свідчить, що найефективнішою організацією для збереження самобутності будь-якого народу, й українського зокрема, є національна держава. Адаже побудова власної, незалежної від зовнішніх чинників, національної держави була в минулому і залишається досі українською національною ідеєю. Ця ідея червоною ниткою пронизує політичні твори Миколи Міхновського. Видатний український правник, полум'яний публіцист, відомий політичний та громадський діяч, основоположник й лідер самостійницької течії українського національно-визвольного руху кінця XIX- першої чверті XX століття [2]. М. Міхновський був переконаний у тому, що «Наше покоління мусить створити свою українську національну ідеологію для боротьби за визволення нації і для створення своєї держави... наш шлях іде по лінії революційного націоналізму». Цей український діяч був правим консерватором, тоді як провідною політичною течією на той час були ліві – соціалісти. На відміну від абсолютної більшості тодішніх українських політиків, він наголошував на тому, що українську державу необхідно буде виборювати у важкій боротьбі, а для цього потрібні насамперед добре організована та озброєна армія. Микола Міхновський завоював авторитет серед української громадськості Києва й Харкова, де проживав. Він ініціював відзначення національних свят, на яких не боявся закликати присутніх до збройної боротьби за Українську державу. На початку 1900 р. став співучасником створення Революційної української партії (РУП) – першої української політичної самостійницької організації у Наддніпрянській Україні. Тоді ж написав працю під назвою «Самостійна Україна», в якій виклав свої політичні ідеї [3]. У «Самостійній Україні» Міхновський виступив фундатором національно-радикальної політично-філософської течії, засадничими положеннями якої стали цілковита самодостатність української ідеї та її цілковита окремішність від ідеї загальноросійської (в тому числі і революційної), необхідність здобуття Україною політичної незалежності та досягнення соборності без огляду на можливі конфлікти і в якнайшвидший час та лідерство української інтелектуальної еліти в боротьбі (коли треба, то й збройній) за державну незалежність. Міхновський також наголошує на відмінності націоналізму пануючих націй як системи гноблення і націоналізму гноблених народів як захисту права боротися за своє людське «Я». Перший відбирає (під гаслами космополітизму) останні сили з націй поневолених – їхню інтелігенцію, тоді як другий є джерелом історичної творчості, несучи в собі зародки народної свободи, маючи своїм продовженням і розвитком ідеї гуманізму й космополітизму. Міхновський висловлює думку, що кінець XIX століття є добою визволення націй, а необмежена свобода всебічного духовного розвитку людини та її найкращого матеріального благополуччя можлива лише у «державі одноплемінного національного змісту». За Міхновським, кожна нація прагне самовиявлення у формі незалежної самостійної держави, а «найпишніший розквіт індивідуальності можливий лише в державі, для якої плекання індивідуальностей є метою, – тоді стане зовсім зрозумілим, що державна самостійність – це головна умова існування нації, а державна незалежність – це національний ідеал у ділянці міжнародних відносин». Констатуючи трагічний факт бездержавності України, Міхновський робить висновок: «Над нами висить чорний стяг, а на ньому написано: смерть політична, смерть національна, смерть культурна для української нації!...». Міхновський не обурюється закидом, що український народ, мовляв, некультурний, безсилий та інертний, а навпаки, розцінює цей закид як «найліпший, наймогутніший, найінтенсивніший аргумент і підставу того, щоб політичне визволення нашої нації поставити своїм ідеалом!» [4]. **Висновок.** Сучасні історики називають «Самостійну Україну» першою декларацією українського націоналізму на початку XX ст. «Микола Міхновський понад сто років тому надав поняттям «націоналіст» та «націоналізм» інтегрованого - всеохоплюючого, всепідвладного характеру: «Нація - над усе, Україна - українська, соборна - над усе!» [5]. Ідеологічні твори Міхновського - не тільки історична пам'ятка. Ідеї, закладені в них, суголосні нашому часові, коли на терези історії знову покладено дилему: бути чи не бути єдиній і неподільній, незалежній і самостійній Україні», - визнає професор Василь Яременко.

використаних джерел

1. Шамрай В.В. Державно-правові погляди Миколи Міхновського: автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.01/ В. В. Шамрай; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2010. 20с.
2. Великий подвижник української державної самостійності Міхновський URL: <http://ukrnationalism.com/history/3765-velykyi-podvyzhnyk-ukrainskoi-derzhavnoi-samostiinosti-mikhnovskiy.html>
3. Передвісник української державності URL: <https://borinfo.com.ua/boryspil-products-news-2013-04-369-2/>
4. Самостійна Україна (брошура) URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki/>
5. Микола Міхновський. Життя проти течії URL: <https://zn.ua/ukr/HISTORY/mikola-mihnovskiy-zhittva-proti-techivi-.html>